

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ŞÜPHECİLİĞİNİN ÇİN'DE VAKİTLİ YOKOLUŞU*

2009 yılının Aralık ayında gerçekleştirilen Kopenhag İklim Değişikliği Konferansı, iklim değişikliği konusunda o zamana kadarki en gelecek vaat eden girişim olarak gerçekleştirilmiş; 192 ülkeyi bir araya getirerek bu ülkelerin hepsi için küresel ısınma ile mücadele konusunda bağlayıcı nitelik taşıyacak bir antlaşma imzalanmasını amaçlamış, ancak toplantı büyük bir hayal kırıklığı ve bu başarısızlığın arkasındaki nedenlere dair bir şaşkınlık ile sonuçlanmıştır. Katılımcıların çoğu için, müzakerelerin suya düşüşü sanayileştirme politikası ile istikrarlı bir şekilde kömür tüketimini büyüten Çin'in oyun bozanlığı nedeniyle olmuştur. Çin'in politikasının temelini oluşturan ekonomik büyümeyi gerçekleştirmesi için Kopenhag'da ayak sürüdüğü aşikâr olmasına rağmen, özellikle ülke içine bu kararın yansıtılma şekli iklim değişikliği konusunda yıllarca sürececek derin bir şüphe dalgasına neden olmuş, izleyen yıllarda bu geniş bir kitleden destek görmüştür. Ancak bu kitlesel hareket başladığı gibi 2011 yılının sonunda, tam ABD'de de hız kazanırken, arkasında hiçbir iz bırakmadan yok olmuştur.

Çin Halk Cumhuriyeti'nde iklim şüpheciliğinin temelleri ülkenin popüler bilim adamlarından olan Coching Chu tarafından atılmıştır. Chu'nun dünyanın iklimsel olarak dalgalanmalara yatkın bir doğası olduğu fikrini ortaya sürmesi, Kopenhag sonrasında Çin'de küresel iklim değişikliği fikrinin meşruluğunu sorgulayan kitaplarda yaşanan patlamada bu kitaplara bir dayanak oluşturmuş, Çin politikasında ve kamuoyunda yaygın bir kanaat olan "Batı güçlerinin Çin'i devamlı kontrol altında tutmaya ve ezmeye çalıştığı" fikri ile birleşerek ciddi bir politik hareket haline gelmiştir. Bu dönemde konu medyada geniş bir yer tutmuş, pek çok kitap yayınlanmış; küresel ısınma ve iklimsel felaketin önlenmesi için önerilen tedbirlerin, AB ve ABD tarafından gelişmekte olan ülkeleri kendilerine karşı bir ekonomik rakip olarak çıkmalarını önlemek için ortaya koydukları ve bu ülkelerin endüstriyel faaliyetlerini zora sokacak politikalar oldukları savunulmuştur. Bu dönemde yapılan eleştiriler çoğu zaman bilimsel verileri hedef almış ve iklim değişikliğinin varlığını kanıtlayan tüm araştırma merkezlerine ve verilere sahip olan Avrupa'nın ortaya koyduğu bilimsel sonuçların tarafsız olmasının beklenemeyeceği yeniden tekrar dile getirilmiştir. Batı'nın sahip olduğu zengin veri tabanından istediği sonuçları destekleyecek verileri öne çıkarması ve bunları gelişmekte olan ülkeler üzerinde bir kontrol aracı olarak kullanması kaçınılmazdır. Bir diğer eleştiri ise iklim değişikliği konusunda şüphelerini küresel ısınmanın varlığı yerine Batılı ülkelerin konuyla ilgili mücadeledeki samimiyetine odaklayan bazı yazarlar tarafından geliştirilmiş; yenilenebilir enerji kaynakları gibi Batı tarafından ortaya atılan çözümlerin bu gibi teknolojilere sahip olmayan gelişmekte olan ülkelere zorla ithal edilmeye çalışıldığı öne sürülmüştür.

2009 yılında hız kazanarak büyüyen bu hareket 2011’de bir anda sönmüş ve Çin Paris Konferansı’na uzanan yolda yeşil enerji ve küresel iklim değişikliği ile mücadelede bir lider konumuna gelmiştir. Bu büyük ve neredeyse hiç dikkat çekmeden sessizce gerçekleşen değişimin arkasında, yukarıda da görüldüğü gibi, Çin’in bu geniş sosyopolitik hareketinin aslında politik ve ekonomik endişelerinin bir yansıması olması gerçeği yatmaktadır. Bu yüzden her ne Kopenhag sonrasında iklim değişikliğini sorgulayan sesler en çok duyulsa da parti içinde konunun kritik olduğu kanısının yavaş yavaş yayılmaya başlamasıyla Çin’in politikasında da derin değişimler görülmüş ve parti içinde küresel ısınmanın varlığını reddeden sesler yavaş yavaş bastırılmaya başlanmış ve bu süreç özellikle geniş çaplı yolsuzluk ile mücadele süreci ile hız kazanarak iklim değişikliği şüpheli hareketi neredeyse bir anda sona erdirmiştir.

Komünist Parti’nin bu fikir değişikliğinin arkasında yatan birden fazla neden yatmaktadır. Öncelikle Çin yönetimi politikalarının sonuçlarını kendi gözleri ile gözlemlemek zorunda kalmıştır. Kopenhag İklim Konferansı’na doğru gidilen dönemde Çin 600 MWlık 500 kömür santrali kurmuş, dünyaya saldırdığı CO₂ ile küresel emisyonun 40%’ından fazlasından sorumlu hale gelmiştir. 2006 yılında Çin ABD’den en büyük emisyon üretici ünvanını devralmış ve sonraki yıllarda yarattığı bu sorunun sonuçlarının faturasının ne kadar büyük olduğunu keşfetmiştir. Sadece 2009 yılında şehirleri üzerine çöken hava kirliliğinin neden olduğu sağlık sorunları ile mücadele etmek için yaklaşık 110 Milyar \$ harcanmıştır. Çin daha sonra alacağı lider pozisyonunu kazanmak için yine aynı yıl ilk adımlarını atmış ve yenilenebilir enerjide ABD’nin 19 Milyar \$lık yatırımlarına karşı, yaklaşık 35 Milyar \$ yatırım yaparak dünyada açık ara en büyük yatırımcı olmuştur. Yenilenebilir enerji gibi enerji alanında gerçekleşen büyük değişimde büyük rol oynayacak bir teknolojiye yatırım yapılması, ekonomik alanda da oldukça mantıklı bir karardır.

Sonuç olarak Paris Antlaşması’na doğru giden yolda Çin kendisini, kendisine çeşitli politikalar empoze edilen bir devlet olarak değil, politikaların şekillendirilmesinde aktif rol oynayan ve alınan kararlardan ekonomik ve politik açıdan kar edebilecek bir devlet olarak görebilmiş ve iklim değişikliği şüpheliği Çin’de tüm politik geçerliliğini kaybetmiştir. İklim değişikliği artık Çin’in gücünü gösteren ve politikasının merkezinde bulunan bir konu haline gelmiş ve belki de Kopenhag üzerinden geçen neredeyse 10 yılda Çin kazanan tarafa geçmekle kalmamış, bir yerde Batı’yı alt etmiştir. Çelişkili bir şekilde bu süreç, ABD’nin Trump başkanlığı ile iklim değişikliği ile mücadeleden giderek uzaklaşan, bu alanda çıktıkları reddeden, kömür endüstrisini yeniden canlandırmaya söz veren bir sürece girmesi ile eşzamanlı gerçekleşmiş; iki ülke Kopenhag’da üstlendikleri rollerden tamamen zıt bir şekilde ilerlemeye başlamıştır. Belki de Donald Trump’ın 2012’de Twitter’da paylaştığı: “Küresel ısınma kavramı Çinliler için ve [Çinliler] tarafından ABD üretimini rekabetsiz bir hale getirmek için yaratılmıştır.” mesajı bunun en somut örneklerinden biri olabilir.